

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

СХВАЛЕНО

вченою радою Комунального закладу
«Інститут післядипломної педагогічної
освіти Чернівецької області»

Протокол № 5 від 23.12.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Комунального закладу «Інститут
післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

від «30» грудня 2025 р. № 163/ог

В.о. директора КЗ «ІППОЧО»

_____ Наталія КУРИШ

**Програма підвищення кваліфікації
педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти
«SCAFFOLD: ЯК ІНТЕГРУВАТИ КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ В
ОСВІТНЮ ПРАКТИКУ»**

Розробники: Комунальний заклад «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області» (Унгурян І.К., канд. пед. наук, професор кафедри педагогіки, психології та теорії управління освітою Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області»; Бабин Е.П., методист науково-методичного центру освітнього менеджменту Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області»)

Напрямок підвищення кваліфікації: використання інструменту підтримки педагогів в організації навчальної діяльності «Scaffold»

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти «SCAFFOLD: як інтегрувати ключові компетентності в освітню практику» (наказ МОН від 18.11.2025 №1514)

Термін дії програми: з 30.12.2025 до 29.12.2030 року

Рецензенти:

Цуркан Марія, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, психології та теорії управління освітою Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області».

Чубрей Олександра, доктор педагогічних наук, професор кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми.

У сучасному світі освіта виходить за межі засвоєння знань. Вона має розвивати в учнів здатність до критичного мислення, ефективної співпраці та адаптації до нових викликів (загальний контекст). Що стосується локального контексту, а саме значних освітніх втрат, спричинених кризовими обставинами, важливо забезпечити гнучкість у викладанні. Відповіддю на виклики загального та локального контекстів є впровадження компетентнісного навчання в освітню практику, для реалізації якого створено новий інструмент Scaffold.

Scaffold – це набір зі 102 карток, що допомагають освітянам розробляти компетентнісно орієнтовані освітні компоненти: від визначення результатів навчання до підбору змісту та способів оцінювання. Картки структурують процес проєктування, надаючи підказки щодо інтеграції таких європейських рамок компетентностей як EntreComp (Європейська рамка підприємницьких компетенцій), DigComp (Європейська рамка цифрової компетентності), LifeComp (Європейська рамка особистісної, соціальної та навчальної ключової компетентності) та GreenComp (Європейська рамка компетентностей для сталого розвитку). Завдяки цьому інструмент стає зручним у використанні вчителів і широкого кола освітян, які орієнтовані на розвиток необхідних життєвих умінь учнів.

Програма підвищення кваліфікації «SCAFFOLD: як інтегрувати ключові компетентності в освітню практику» (далі – Програма) пропонує структурований, але адаптивний підхід, який допоможе освітянам орієнтуватися у змінах освітніх програм і відповідати новим освітнім вимогам НУШ; спонукає освітян досліджувати роль ключових компетентностей в сучасній освіті та зрозуміти їхній вплив на методику викладання; сприяє професійному співробітництву педагогів, допомагаючи їм обмінюватися досвідом і вдосконалювати свої методики викладання, зокрема, проєктування інтегрованих курсів та інших освітніх компонентів; допомагає адаптувати навчальні програми до потреб учнів.

Цільова група: педагогічні працівники та керівники закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми.

Використання карток Scaffold є невід’ємною частиною методичної підтримки реалізації Програми. До викладання за Програмою мають бути залучені тренери, які пройшли попередню підготовку з питань використання інструменту Scaffold.

У процесі навчання слухачі поступово знайомляться з матеріалами модулів, виконують практичні та тестові завдання, що допомагає впевнитися

у розумінні змісту та здатності застосувати цей інструмент на практиці. Завершальним елементом навчання є індивідуальний навчальний проєкт, підготовка якого відбувається із супроводом тренера або викладача та за можливості – з обміном відгуками в групі. Також передбачене взаємооцінювання проєктів, яке сприяє розвитку вміння давати конструктивний зворотний зв'язок і навчатися один в одного.

Навчання реалізується через онлайн-платформу, всі види діяльності виконуються та фіксуються безпосередньо на платформі. Свідчення їх виконання має бути враховане суб'єктом підвищення кваліфікації під час видачі відповідного документа.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (очна (денна), очна з використанням можливостей дистанційних технологій навчання, заочна, дистанційна), дуальна, на робочому місці.

Освітній процес за Програмою передбачає поєднання синхронних інтерактивних занять (очно або дистанційно) та індивідуальної роботи учасників, зокрема з використанням онлайн-платформ.

Інтерактивні заняття (не менше 4 зустрічей) об'єднують лекційне представлення матеріалу та його практичне застосування і можуть проводитися в очному або онлайн-форматі через:

- семінари, вебінари та онлайн-лекції на платформі Zoom, MS Teams, Google Meet тощо;
- віртуальні / очні практичні заняття (вправи та розбір кейсів у реальному часі, колективна робота над виконанням завдань);
- групові тематичні дискусії з використанням інтерактивних інструментів (чат, опитування, спільні онлайн документи);
- взаємодія в онлайн-форматі (з використанням інтерактивних інструментів, таких як Google Docs, Miro, Mentimeter або Padlet);
- очні заняття в навчальній аудиторії.

Індивідуальна робота слухачів передбачає виконання практичних завдань, вправ та тестів, спрямованих на закріплення матеріалу та перенесення його в практичну площину. Завдання можуть виконуватися з використанням онлайн- або офлайн-інструментів, що забезпечують можливість самостійного темпу роботи, рефлексії та отримання зворотного зв'язку.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток умінь інтегрувати ключові компетентності в освітню практику за допомогою карток Scaffold з урахуванням основних напрямів реформування Нової української школи та відповідно до законодавчих змін у системі освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити з ключовими компетентностями та європейськими рамками;
- проаналізувати потенціал освітніх галузей щодо формування ключових компетентностей;

- ознайомити з інструментом Scaffold для планування освітніх компонентів;
- розвинути вміння щодо розроблення компетентнісних завдань та оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти за допомогою інструменту Scaffold;
- розробити приклади навчальної діяльності з інтеграцією ключових компетентностей.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться.

А2. Предметно-методична компетентність:

- A2.1. Здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти;
- A2.2. Здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти;
- A2.3. Здатність здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти;
- A2.4. Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- A2.5. Здатність формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти.

Г1. Прогностична компетентність:

- G1.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу;
- G1.2. Здатність планувати освітній процес.

А3. Інформаційно-цифрова компетентність:

- A3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;
- A3.2. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;
- A3.3. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність:

- G3.1. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;
- G3.2. Здатність аналізувати результати навчання здобувачів освіти;
- G3.3. Здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

Очікувані результати підвищення кваліфікації.

- Оволодіння знаннями та набуття (удосконалення) умінь і навичок щодо:
  - опанування основних європейських рамок компетентностей (EntreComp, DigComp, LifeComp та GreenComp);
  - розуміння сутності понять «ключові компетентності», «компетентнісний підхід»;
  - визначення ролі ключових компетентностей в освіті;
  - встановлення співвідношення переліку європейських та українських ключових компетентностей;
  - дослідження рамок компетентностей;

- розвитку ключових компетентностей учнів на основі інтегрованого підходу;
- опрацювання прикладів дескрипторів ключових компетентностей в освітніх галузях та їх співвідношення з конкретними видами діяльності;
- використання інструменту Scaffold для проєктування навчальної діяльності;
- розроблення компетентнісних завдань за допомогою інструменту Scaffold;
- оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти відповідно до критеріїв та надання зворотного зв'язку.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Оцінювання результатів навчання слухачів у межах програми здійснюється з метою перевірки досягнення визначених результатів навчання та сформованості професійних компетентностей, зокрема здатності застосовувати набуті знання й уміння та інструменти у практичній діяльності.

Система оцінювання базується на поєднанні автоматизованого тестування, виконання практичних завдань, самооцінювання та взаємооцінювання (peer-assessment) і передбачає використання формульованого зворотного зв'язку.

Оцінювання здійснюється за моделлю «зараховано / не зараховано».

Компоненти оцінювання.

Для зарахування результатів навчання слухач повинен виконати всі такі компоненти:

- **Тестування за результатами навчання програми.** Слухач проходить підсумковий тест у цифровому середовищі програми, який охоплює ключові поняття, підходи та інструменти, передбачені програмою. Тест містить не менше 20 завдань різних типів. Мінімальний прохідний бал - **70 %** від максимально можливого.

- **Індивідуальний практичний проєкт.** Слухач розробляє індивідуальний навчальний проєкт (або план навчальної активності / фрагмент освітньої програми), у якому демонструє здатність:

- формулювати навчальні цілі та результати навчання;
- добирати та використовувати інструмент Scaffold;
- проєктувати навчальний процес з урахуванням ключових компетентностей;
- планувати оцінювання та зворотний зв'язок.

Проєкт оцінюється за встановленими критеріями якості (відповідність цілям, логіка структури, практичне застосування, узгодженість елементів).

- **Взаємооцінювання та надання зворотного зв'язку.** Слухач здійснює аналіз і надає конструктивний зворотний зв'язок щонайменше на одну роботу іншого учасника програми відповідно до запропонованої рубрики або чек-листа. Цей компонент спрямований на розвиток умінь професійної рефлексії та оцінювання якості освітніх рішень.

- **Самооцінювання.** Слухач заповнює форму самооцінювання, у якій відображає рівень досягнення результатів навчання та власний прогрес у межах програми.

- **Участь у синхронних та асинхронних активностях.** Для зарахування необхідна участь щонайменше у **75 %** запланованих синхронних онлайн-сесій та виконання ключових асинхронних завдань програми.

Документ про підвищення кваліфікації:

Сертифікат затвердженого зразка із зазначенням прізвища, ім'я, по батькові педагогічного/науково-педагогічного працівника, який пройшов підвищення кваліфікації; форма, вид, тема (напрямок, найменування) підвищення кваліфікації та обсяг (тривалість) у годинах або кредитах ЄКТС; опис досягнутих результатів навчання; дата видачі та обліковий запис документа про підвищення кваліфікації.

Умови зарахування результатів навчання та отримання сертифіката.

Результати навчання за програмою вважаються зарахованими, якщо слухач:

- набрав не менше **70 %** правильних відповідей у підсумковому тесті;
- виконав і подав індивідуальний практичний проєкт;
- надав зворотний зв'язок до роботи іншого учасника;
- заповнив форму самооцінювання;
- взяв участь у не менше ніж **75 %** синхронних навчальних заходів.

За умови виконання всіх зазначених вимог слухач отримує сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням обсягу програми (кредитів ЄКТС).

Вартість: 750 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання синхронних інтерактивних занять (очно або дистанційно) та індивідуальної роботи учасників з використанням онлайн-платформи.

Інтерактивні заняття (не менше 4 зустрічей) об'єднують лекційне представлення матеріалу та його практичне застосування і можуть проводитися в очному або онлайн-форматі. Курс містить інтерактивні вправи для самостійного виконання, які слухачі виконують у власному темпі. Курс має два опитування «Самооцінювання» для збору зворотного зв'язку від учасників.

Особливістю Програми є використання карток Scaffold в електронному або паперовому форматі. До викладання за програмою мають бути залучені тренери, які пройшли попередню підготовку з питань використання цього інструменту.

У процесі навчання слухачі поступово знайомляться з матеріалами модулів, виконують практичні та тестові завдання, що допомагає впевнитися в розумінні змісту та здатності застосувати його на практиці. Завершальним елементом навчання є індивідуальний навчальний проєкт, підготовка якого відбувається у супроводі тренера або викладача та за можливості – з обміном відгуками в групі.

Навчання реалізується через онлайн-платформу, усі види діяльності виконуються та фіксуються безпосередньо на платформі. Свідчення їх виконання враховується під час видачі відповідного документа.

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичного навчального матеріалу з тем лекцій, взаємооцінювання проєктів, яке сприяє розвитку вміння давати конструктивний зворотний зв'язок і вчитися один в одного, виконання тестових завдань із результатом від 70%, розроблення плану індивідуального навчального проєкту, надання відгуку принаймні на одну роботу колег.

Підсумкові заходи реалізуються через рефлексію професійного поступу щодо інтеграції ключових компетентностей в освітню практику та використання інструменту Scaffold.

Зміст Програми складається з 4-х модулів та 6-ти взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 20-ти питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 100 балів. Прохідний бал – 70. Учасники, які успішно пройшли навчання на платформі, синхронні заняття (в онлайн- чи офлайн-форматі) та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 30 годин. З них: 3 год - лекційні заняття, 6 год - тренінгові заняття, 8 год - практична робота, 5 год - самостійна робота, 8 год - контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

НАЗВА навчальних тем	Лекції	Тренінгові заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Всього годин
МОДУЛЬ 1. Вступ до курсу						
Тема 1.1. Організаційне заняття. Особливості навчання за курсом.	-	-	2	-	-	2
<i>Разом за модулем</i>	-	-	2	-	-	2
МОДУЛЬ 2. Ключові компетентності						
Тема 2.1. Поняття ключових компетентностей. Компетентнісний підхід: від знань до дії.	1	-	2	-	1	4

Тема 2.2. Європейські та українські ключові компетентності: порівняння.	-	2	-	1	1	4
<i>Разом за модулем</i>	1	2	2	1	2	8
МОДУЛЬ 3. Рамки компетентностей						
Тема 3.1. Екосистема європейських рамок компетентностей: сутність та практичність.	1	-	1	1	1	4
Тема 3.2. Взаємозв'язок компетентностей та їх інтеграція в освітній процес.	-	2	-	-	1	3
<i>Разом за модулем</i>	1	2	1	1	2	7
МОДУЛЬ 4. Картки Scaffold						
Тема 4.1. Етапи планування освітнього процесу за допомогою карток Scaffold.	1	-	1	1	1	4
Тема 4.2. Проектування навчальної діяльності з використанням карток Scaffold.	-	2	-	2	2	6
<i>Разом за модулем</i>	1	2	1	3	3	10
ПІДСУМКОВІ ЗАХОДИ						
Рефлексія професійного поступу: «Інтеграція ключових компетентностей в освітню практику та використання інструменту Scaffold».	-	-	2	-	1	3
<i>Усього</i>	-	-	2		1	3
Усього годин	3	6	8	5	8	30

Опрацювання навчальних матеріалів, виконання контрольних заходів та розроблення плану індивідуального навчального проєкту здійснюється в межах годин самостійної роботи слухачів.

Контрольні заходи за кожною темою реалізуються тренером або викладачем через консультування слухачів, надання коментарів та коригування роботи під час створення плану індивідуального навчального проєкту, аналіз відгуків на роботи колег, аналіз результатів тестування тощо.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Вступ до курсу

Тема 1.1. Організаційне заняття. Особливості навчання за курсом.

Огляд курсу, правила та вимоги участі у навчанні. Огляд розкладу навчальних занять. Представлення учасників. Погодження стратегії роботи та комунікації учасників групи.

МОДУЛЬ 2. Ключові компетентності

Тема 2.1. Поняття ключових компетентностей. Компетентнісний підхід: від знань до дії.

Зміст і структура ключових компетентностей у європейському та українському освітньому контекстах. Сутність компетентнісного підходу.

Ключові компетентності в нормативних документах. Інтегровані результати навчання.

Тема 2.2. Європейські та українські ключові компетентності: порівняння.

Порівняння переліків «європейських» та «українських» ключових компетентностей. Зв'язок компетентностей із результатами навчання. Ключові компетентності в навчальних кейсах однієї чи кількох освітніх галузей.

МОДУЛЬ 3. Рамки компетентностей

Тема 3.1. Екосистема європейських рамок компетентностей: сутність та практичність.

Ознайомлення з чотирма європейськими рамками компетентностей: EntreComp (підприємницька компетентність), DigComp (цифрова компетентність), LifeComp (особистісна, соціальна компетентність та уміння вчитися) і GreenComp (компетентність сталого розвитку). Аналіз структури, цілей та компонентів кожної рамки.

Тема 3.2. Взаємозв'язок компетентностей та їх інтеграція в освітній процес.

Самооцінювання учасниками власних компетентностей за однією чи кількома рамками. Визначення взаємозв'язків між окремими компетентностями в межах однієї або кількох рамок, практичне осмислення їх потенціалу для інтеграції в освітній процес однієї чи кількох освітніх галузей.

МОДУЛЬ 4. Картки Scaffold

Тема 4.1. Етапи планування освітнього процесу за допомогою карток Scaffold.

Дослідження інструменту Scaffold як засобу проектування компетентнісно орієнтованого освітнього процесу. Ознайомлення зі структурою колоди карток, їх групами, бібліотеками та логікою використання.

Тема 4.2. Проектування навчальної діяльності з використанням карток Scaffold.

Практичне використання карток Scaffold для проектування навчальної діяльності однієї чи кількох освітніх галузей, визначення цілей, добору методів і засобів навчання, а також форм оцінювання.

ПІДСУМКОВІ ЗАХОДИ

Рефлексія професійного поступу: «Інтеграція ключових компетентностей в освітню практику та використання інструменту Scaffold».

Аналіз результатів навчання та особистого професійного зростання учасників. Рефлексія щодо інтеграції ключових компетентностей в освітню практику та використання інструменту Scaffold. Обговорення викликів і можливостей, виявлених під час курсу. Формування індивідуальних

висновків, планів подальшого застосування отриманих знань та умінь, а також оцінювання власного прогресу.

Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Створити кейси, що містять ключові компетентності з різних освітніх галузей.
2. Сформулювати результати навчання до компетентностей рамки GreenComp на різних рівнях загальної середньої освіти.
3. Сформулювати, використовуючи картки, два навчальні завдання/кейси, які підкреслять взаємозв'язок 4 компетентностей.
4. Створити план навчальної діяльності (вправи, проєкту, уроку, заняття, лабораторної роботи, тощо) за допомогою карток Scaffold.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: постанова КМУ від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
3. Про підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які здійснюватимуть освітній процес у другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання) відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти: наказ МОНУ від 28.08.2024 №1223. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-pidvyshchennia-kvalifikatsii-pedahohichnykh-pratsivnykiv-iaki-zdiisniuvatymut-osvitnii-protses-u-druhomu-tsykli-bazovoi-serednoi-osvity-bazove-predmetne-navchannia-vidpovidno-do-derzhavno>

Основна література

1. Scaffold: як інтегрувати ключові компетентності в освітню практику. [Електронний ресурс]. URL: <https://academy.europa.eu/courses/scaffold-bringing-key-competences-into-the-classroom/view/?fromPath=dashboard>
2. GreenComp: the European sustainability competence framework. [Електронний ресурс]. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/greencomp-european-sustainability-competence-framework_en
3. LifeComp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence. [Електронний ресурс]. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911>
4. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes. [Електронний ресурс]. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>

5. EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. [Електронний ресурс]. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101581>
6. Scaffold: a card game to revolutionise teaching. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.etf.europa.eu/en/what-we-do/scaffold-card-game-revolutionise-teaching>

Додаткова література

1. Дослідження щодо впровадження реформи НУШ у пілотних закладах освіти (базова школа): інформаційно-аналітичні матеріали / ДНУ “Інститут освітньої аналітики. Київ, 2022. 94 с.
2. Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затверджені наказом МОНУ № 1093 від 02 серпня 2024 року URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/92715/.
3. Рішення Верховної Ради України «Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті на тему: «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання», протокол №122 від 07 червня 2023 року.
4. Типова програма підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 №905. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-programi-pidvishennya-kvalifikaciyi-kerivnikiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-yaki-vprovadzuyut-novij-derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>